

پیشگفتار

تحولات فناوری در طول دهه اخیر در کشور، فرایند سواد و آموزش آن را با دگرگونی‌های ژرفی مواجه ساخته است. در گذشته باسواد به شخصی اطلاق می‌شد که بتواند یک متن ساده و کوتاه را در زمینه زندگی روزمره بخواند، بنویسد، درک کند و از لحاظ عملی، فعالیت‌های مؤثر گروهی و اجتماعی داشته باشد. در سالهای اخیر، بهره‌جویی از نقش نوین حوزه‌های اطلاعات و ارتباطات با توجه به فناوری‌های روز، در چهارچوب موضوعات کاربردی، به تغییر و تحول این مفهوم منتهی شده و تنوع راه‌های دسترسی به اطلاعات از طریق انواع فناوری‌ها و آشنایی با تحلیل و ارزیابی اطلاعات، به منزله پدیده کانونی سواد اطلاعاتی مورد توجه قرار گرفته است.

پیشینه کتابدار، دانش‌ورز و سنددار در عرصه خدمات، با مباحثی از کاربرد اطلاعات و آموزش استفاده‌کننده هم‌سنجی دارد. در این زمینه، شغل و حرفه کتابداری، با وظایفی از گردآوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات رویاروست که موضوع آموزش نیز در آن آمیخته و وظیفه‌ای والا برای کتابداران به همراه آورده است. بر این اساس، توجیه فراگیری نظری و عملی سواد اطلاعاتی، از موضوعات قابل توجه آموزشی در عرصه دانشگاه‌های کشور و برای رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی محسوب می‌شود و نقش کتابداران در توسعه و تقویت سواد اطلاعاتی اعضا و استفاده‌کنندگان از کتابخانه، مراکز اسناد و آرشیوها، اهمیت زیادی دارد.

ویژگی نوشته حاضر، نگاه توصیفی به سواد اطلاعاتی با مفهومی واقع‌گرایانه است و به همین دلیل سعی شده با زبانی ساده به موضوعات اساسی این مفهوم پرداخته شود. گستره مطالب و چندبعدی بودن نوشتار و منابع مورد استفاده، این امکان را برای خواننده فراهم آورده تا درکی کلی و مفهومی درباره پدیده سواد اطلاعاتی حاصل کند؛ همچنین مثال‌های ملموس، خواننده را در شرایط بهتر درک موضوعات قرار می‌دهد.

این کتاب در هشت فصل تنظیم شده است. فصل‌های اول تا چهارم به مبانی، عوامل مؤثر، مدل‌ها و استانداردهای سواد اطلاعاتی پرداخته و چهارچوب مفاهیم را به انضمام موضوعات محیطی آن شرح می‌دهد. فصل پنجم به جامعه اطلاعاتی و سواد اطلاعاتی در ایران پرداخته و توصیفی از اهمیت این حوزه را دربرمی‌گیرد. فصل‌های ششم و هفتم به آموزش و کاربرد سواد اطلاعاتی، همراه با مثال‌هایی عملی اختصاص دارد. فصل آخر نیز به معرفی سازمان‌ها و مراکز بین‌المللی سواد اطلاعاتی پرداخته، به اهداف و وظایف این سازمان‌ها در ارتباط با سواد اطلاعاتی اشاره دارد.

این کتاب می‌تواند برای دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کارشناسی ارشد دوره‌های مختلف رشته‌های علوم تربیتی و مشاوره و همچنین برای محققان، مدیران و کارشناسان علاقه‌مند در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی مفید باشد.

در پایان، لازم است از سروران ارجمندی که در تهیه و تدوین این کتاب کمک‌های مؤثری کردند، تشکر و قدردانی شود. از جناب آقای دکتر عبدالرضا نوروزی چاکلی و سرکار خانم لیلا شرف به‌دلیل پیگیری و هماهنگی فعالیت‌های مربوط به بررسی و چاپ کتاب و از سرکار خانم‌ها اشرف بصیری، فرشته درخشان، معصومه علیانی و فریبا گودرزی، کتابداران محترم کتابخانه دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان به‌دلیل مساعدت در تهیه مآخذ و منابع قدردانی و سپاسگزاری می‌شود. تذکر نکات سودمند صاحب‌نظران و بهره‌گیری از دیدگاه اندیشمندان محترم و خوانندگان اثر حاضر را مغتنم خواهیم شمرد.

زهره میرحسینی

z_mirhoseini@iau-tnb.ac.ir

احمد شعبانی

ahmadshabania@yahoo.com